

zaterdag 17 september · 13.00 - 14.00 uur · Kapel Zusters onder de Bogen

zondag 18 september · 13.00 - 14.00 uur · Kapel Zusters onder de Bogen

Tweeluik Missae l'Homme armé

zaterdag 17 september · 13.00 - 14.00 uur

I. Missa l'Homme armé I t/m V

SINGER PUR

Claudia Reinhard sopraan

Klaus Wenk tenor

Markus Zapp tenor

Manuel Warwitz tenor

Reiner Schneider-Waterberg bariton

Marcus Schmidl bas

m.m.v. Cas Gevers trombone

Antoine Busnois (?) ca.1430-1492

Missae l'Homme armé I t/m V

- Kyrie (Missa I)
- Gloria (Missa II)
- Credo (Missa III)
- Sanctus & Benedictus (Missa IV)
- Agnus Dei (Missa V)

zondag 18 september · 13.00 - 14.00 uur

I. Missa l'Homme armé VI

CANTICA SYMPHONIA o.l.v. Giuseppe Maletto

CANTUS

Laura Fabris, Francesca Cassinari, Roberta Giua en

Lorenza Donadini sopraan, Guido Magnano orgel

CONTRATENOR I

Elena Carzaniga contralto, Giuseppe Maletto

en Paolo Borgonovo tenor, Efix Puleo vedel

CONTRATENOR II

Marco Scavazza en Mauro Borgioni bariton,

Svetlana Fomina vedel

TENOR (L'HOMME ARMÉ)

David Yacus en Mauro Morini trombone

Antoine Busnois (?) ca.1430-1492

Missae l'Homme armé VI

- l'Homme, l'homme' (Sanctus, Missa I) INSTRUMENTAAL
- Kyrie (Missa VI)
- l'Homme armé (Hosanna, Missa II) INSTRUMENTAAL
- Gloria (Missa VI)
- Doibt on doubter (Christe, Missa III) INSTRUMENTAAL
- Credo (Missa VI)
- On a fait partout crier que chascun se viengne armer (Hosanna, Missa IV) INSTRUMENTAAL
- Sanctus (Missa VI)
- D'un haubregon de fer (Agnus Dei I, Missa V) INSTR.
- Agnus Dei (Missa VI)

Missen in oorlogstijd

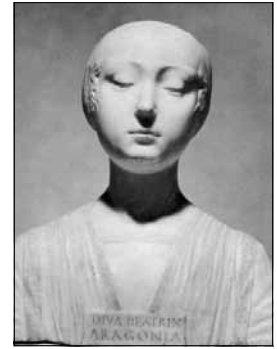
1925 is een gedenkwaardig jaartal in de muziek-historie. Niet alleen zagen toen de componisten Pierre Boulez en Luciano Berio, de bariton Dietrich Fischer-Dieskau en de tenor Nikolai Gedda het levenslicht. Er kwamen in dat jaar ook composities van betekenis op papier, zoals de *Dansuite* van Bartók, de *Eerste Symfonie* van Sjostakovitsj, het *Pianoconcert* van Gershwin, *Intégrales* van Varèse, de opera *Wozzeck* van Alban Berg en Ravel's *l'Enfant et les sortilèges*. Maar ook is 1925 het jaar van een musicologische ontdekking van formaat. De in Zagreb geboren musicoloog Dragan Plamenac (1895-1983) maakte toen het bestaan wereldkundig van een voor de renaissancemuziek uiterst gewichtig manuscript: MS VI E 40 in de Biblioteca Nazionale in Napels. Dit vijftiende-eeuwse handschrift bevat een cyclus van maar liefst zes missen gebaseerd op de melodie van het Franse chanson *l'Homme armé* (De gewapende man), een lied waarin met fanfare-achtige sprongen van kwarten en kwinten de mens wordt opgeroepen zich te wapenen. De ironie wil dat in hetzelfde jaar dat Plamenac zijn ontdekking deed, dictator Benito Mussolini de macht overnam in Italië, en Adolf Hitler het eerste deel van *Mein Kampf* publiceerde. De aanstaande wereldbrand zou grote gevolgen hebben voor Plamenac. Op zijn dertigste, óók in 1925, behaalde hij aan de Universiteit van Wenen nog zijn doctorstitel met een dissertatie over de motetten en

De melodie l'Homme armé

L'hom - me, l'hom - me l'homme ar - mé, l'homme ar - mé, L'homme ar - mé doit on doub -
ter, doit on doub - ter. On a fait par - tout cri - er, Que chas - cun se
viengne ar - mer, d'un hau - bre - gon de fer. L'hom - me Thom me
l'homme ar - mé, l'homme ar - mé, l'homme ar - mé doit on doub - ter.

<i>l'Homme armé</i> doibt on doubter, On a fait partout crier, que chacun se viengne armer D'un haubregon de fer.	<i>De gewapende man</i> moet men vrezen, Overal is uitgeroepen, dat ieder zich bewapene met een maliënkolder.
---	---

chansons van Johannes Ockeghem, geschreven onder de hoede van Hugo Adler, een van de grondleggers van de moderne muziekwetenschap. Vanaf 1928 doceerde Plamenac muziekwetenschap aan de Universiteit van Zagreb, tot hij in 1939 als vertegenwoordiger van Joegoslavië deelnam aan het International Musicological Society Congress in New York en vanwege het uitbreken van de Tweede Wereldoorlog besloot in de Verenigde Staten te blijven. Zeven jaar later werd hij Amerikaans staatsburger.

Populair strijdlied

Met zijn Napelse vondst bracht Plamenac een soort *Kunst der Fuge* uit de Renaissance aan het licht, een handleiding voor het meerstemmig componeren. Want in de zes missen demonstreert de onbekende componist, vermoedelijk Antoine Busnois, hoe een rijk gevarieerd vier- en vijfstemming stemmenweefsel te creëren met het destijds populaire strijdlied *l'Homme armé* als rode draad. De luisteraars van destijds hebben de melodie ongetwijfeld herkend en ook de associaties en betekenis ervan begrepen. In nota bene het meest uitgesproken gewijde genre van de westerse cultuur, de mis, klinkt een oproep tot de strijd. Misschien niet vreemd voor een tijd waarin op vele fronten in West-Europa oorlogen woedden, en wel toepasselijk dat het handschrift niet helemaal ongeschonden is overgeleverd. Op een tot nu toe onbekend moment heeft een hebzuchtige onbekende het fraai verluchtigde manuscript ontdaan van zijn rijke illuminaties. Daardoor gingen het titelblad met vermoedelijk de naam van de componist en ook de superius/tenor van het Kyrie in elk van de zes missen en de beide contratenores van het Agnus Dei van mis III verloren.

Van Busnois voor Beatrice

De vraag naar de herkomst van het handschrift en de componist van de zesdelige miscyclus heeft na Plamenac veel pennen in beweging gebracht. Plamenac zelf vermoedde een Napelse oorsprong. Een aanwijzing daarvoor is het epigram op de laatste bladzijde waaruit blijkt dat de missen zijn opgedragen aan Beatrice van Aragón, de tweede dochter van Ferdinand I van Aragón, koning van Napels. Beatrice werd geboren in 1457 en trouwde in 1476 met koning Matthias Hunyadi I (Corvinus) van Hongarije. Zij woonde tot diens dood in 1490 in het koninklijk paleis in Buda. Op grond hiervan zou de opdracht van het handschrift aan Beatrice vallen tussen 1477 en 1490, de periode waarin zij koningin van Hongarije was, zoals het in de opdracht heet: *Ad serenissimam Ungarie Reginam*. In haar dissertatie uit 1968 bepleit musicologe Judith Cohen een herkomst uit het Bourgondische gebied en breekt zij een lans voor Antoine Busnois als auteur, de

componist in dienst van Karel de Stoute, aan het hertogelijk hof van Bourgondië in Mechelen. Zij vindt aanwijzingen daarvoor in de notatie in gotisch schrift, de stijl van componeren en de stijl van het blazen met motto, dat volgens haar ook op een Franse herkomst zou duiden. Sinds Karel de Stoute in 1471 een politieke alliantie aanging met Ferdinand I, heeft er een sterke band tussen de twee hoven bestaan, tussen het hertogdom Bourgondië en het koninkrijk Napels.

Napels handschrift

Muziekhistorisch frappant is dat de in Nijvel geboren Zuid-Nederlandse componist en theoreticus Johannes Tinctoris (ca.1435-ca.1511) kort na de alliantie als kapelmeester in dienst kwam van Ferdinand I in Napels en onder meer verantwoordelijk was voor de muzikale opvoeding van diens dochter Beatrice. De Nederlandse musicoloog Willem Elders opperde zelfs de mogelijkheid dat Tinctoris betrokken geweest zou kunnen zijn bij de samenstelling van het Napelse handschrift met de zes *l'Homme armé*-missen. Naast zijn theoretische traktaten, waaronder het in 1477 in Napels geschreven *Liber de arte contrapunti* (Boek over de kunst van het contrapunt), liet Tinctoris vier missen na, waarvan één gebaseerd op *l'Homme armé*. Een ander muziekhistorisch voorbeeld van de band Napels-Frankrijk is de Italiaanse componist Costanzo Festa, die op het eiland Ischia in de baai van Napels werkte voor de adellijke familie d'Avalos en in contact met het Franse hof schijnt te hebben gestaan. Toen de Franse koningin Anna van Bretagne in 1514 overleed, betreurde Festa haar dood met zijn klaagzang *Quis dabit oculis nostris fontem lacrimarum*. Op de Bourgondische herkomst van het Napelse handschrift zou nog een zinsnede uit de opdracht aan Beatrice kunnen wijzen:

*Charolus hoc princeps quondam gaudere solebat
Conveniet, certum est, moribus idque tuis.*

De schrijver hoopt dat de missen bij Beatrice evenzeer in de smaak zullen vallen als bij hertog Karel.

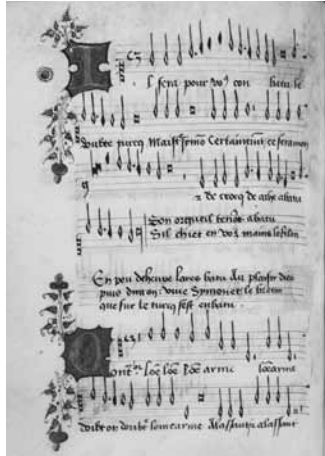
Kan het zijn dat het hier gaat om een huwelijksge-
schenk van Karel de Stoute aan Beatrice, die net
koningin van Hongarije is geworden?

Matthias Hunyadi I (Corvinus) van Hongarije

Mellon-chansonnier

Misschien is ook een ander fraai verlichtigd handschrift, dat verwant is met het handschrift van de *l'Homme armé*-missen, een huwelijksgevenk voor Beatrice geweest. Dat is het befaamde Mellon-chansonnier, een bundel met overwegend Franse chansons van componisten als Busnois, Ockeghem, Dufay en Tinctoris. De Amerikaanse musicoloog Leeman Perkins beschouwt dit chansonnier als de oudste bron voor de melodie van *l'Homme armé*, en meent dat de rijk gedecoreerde begin-kapitalen van de chansons in Napels werden gemaakt, in een van de ateliers in dienst van Ferdinand I, waarschijnlijk het atelier van Matteo Felice. Als mogelijke componisten van het *l'Homme armé*-chanson in het Mellon-chansonnier komen de Engelsman Robert Morton en Antoine Busnois in aanmerking, beiden zangers aan het Bourgondische hof van Karel de Stoute. Een van hen verwerkte de melodie van *l'Homme armé* in een satirisch quodlibet over de kunst van het oorlog voeren, *Il sera pour vous*.

Il sera pour vous van Robert Morton (Mellon-chansonnier)

Orde van het Gulden Vlies

Dit alles illustreert de diplomatieke en vriendschappelijke band die Karel de Stoute aanknoopte met het koninkrijk Napels, met als doel militair tegenwicht te verwerven tegen zijn aartsvijand koning Louis XI van Frankrijk. Hoewel de *l'Homme armé*-melodie vermoedelijk al circuleerde als een soort volksliedje tijdens het bewind van zijn vader en voorganger Filips de Goede, lijkt zich rond Karel de Stoute een ware cultus te hebben ontwikkeld rond dit strijdlid. Zijn hofzanger Robert Morton was de eerste die de

melodie verwerkte in een chanson. Volgens diverse onderzoekers was Karels hofcomponist Antoine Busnois de eerste die een mis baseerde op de *l'Homme armé*-melodie. Als de zes Napelse missen inderdaad van zijn hand zijn, zou hij in totaal zeven missen op de populaire cantus firmus hebben gebaseerd. Volgens de Amerikaanse musicoloog Richard Taruskin zou het goed kunnen dat het *l'Homme armé*-lied speciaal voor Karel de Stoute werd geschreven. In ieder geval was het een van de favoriete liederen van de strijdlustige Bourgondische hertog, en herkende hij zich in de

man in de titel. Al met al werden er in de vijftiende en zestiende eeuw maar liefst zo'n veertig missen over de *l'Homme armé*-melodie gecomponeerd, meer dan over enige andere melodie. Opvallend aan de al bekende mis over *l'Homme armé* van Antoine Busnois is dat de passage op de tekst 'Et incarnatus est', die precies het midden van de mis vormt, eenendertig

Karel de Stoute in de Slag bij Nancy in 1477

tempora lang is, eenendertig tijdseenheden (volgens tegenwoordige begrippen 'maten'). Dat aantal komt overeen met het aantal leden dat de Orde van het Gulden Vlies telde. Bij de bijeenkomsten van deze ridderorde, die al door Filips de Goede in 1430 in het leven was geroepen, en door Karel de Stoute opnieuw werd geïnaugureerd in 1468, werden plechtige missen opgedragen die door Karel speciaal werden besteld. Er zijn sterke aanwijzingen dat er een verband bestaat tussen de diverse *l'Homme armé*-missen en deze eenendertigkoppige ridderorde van Karel de Stoute.

Ook de Napelse koning Ferdinand I werd in 1473 door Karel uitverkozen als ridder van de Orde van het Gulden Vlies. Twee jaar later arriveerde een uitgebreide delegatie van het Bourgondische hof in Napels om de nieuwe ridder de insignes en statuten van de orde te overhandigen. Nog maar kort tevoren, eind 1474, was de verloving van Beatrice met de Hongaarse koning Mathias aangekondigd. Musicoloog Klaas van der Heide vermoedt dat Karel het manuscript met de zes *l'Homme armé*-missen aan de Bourgondische delegatie heeft meegegeven als een geschenk voor Beatrice, en dat het op een onbekend moment aan haar is overhandigd. Mogelijk pas na haar huwelijk en kroning, maar misschien al eerder, rond de tijd van haar verloving. Johannes Tinctoris, die omstreeks dezelfde tijd de statuten van de ridderorde in het Italiaans vertaalde, moet de missen gekend hebben, want hij modelleerde het Kyrie van zijn eigen *l'Homme armé*-mis deels naar het Napelse manuscript.

Ottomaanse aanval

Is het vreemd dat de melodie zo sterk in zwang raakte, juist rond de tijd dat de Ottomaanse Turken Constantinopel bezetten in 1453? Deze gebeurtenis had een geweldig psychologisch effect op de heersers en burgers in West-Europa. Voor Guillaume Dufay was het de aanleiding tot het schrijven van een *lamento* over het historisch onheil. En paus Pius II riep zelfs op tot een nieuwe kruistocht, waarvan ook de strijdlustige Karel de Stoute een warm voorstander was. De kruistocht kwam niet van de grond, de paus overleed aan koorts tijdens de voorbereidingen

Karel de Stoute in 1460 door Rogier van der Weyden

in Ancona. Ferdinand I van Napels bracht in 1481 een leger op de been onder de hoede van zijn zoon Alfonso II, de broer van Beatrice. En ook de echtgenoot van Beatrice, de Hongaarse koning Matthias, schoot het koninkrijk Napels enkele malen te hulp. Hij verjoeg de Turken met succes uit de vestingstad Otranto in Apulië in 1481 en zeven jaar later uit Ancona. Het *l'Homme armé*-lied moet destijds een sterke weerklank hebben gevonden, zeker tegen de achtergrond van verhalen over een bisschop en een commandant, die in Otranto levend door midden werden gezaagd, en 800 mensen die op een heuvel werden onthoofd omdat ze weigerden zich te bekeren tot de islam. Velen werden als slaven ontvoerd naar Albanië. Van de 20.000 inwoners van Otranto overleefden er 8.000 de Ottomaanse invasie.

Ridder in gotische wapenrusting © houtsnede uit *Concilium zu Constanz* (1483)

Busnois ontkomt aan Slag bij Nancy

Karel de Stoute was inmiddels overleden, vierenveertig jaar oud. Na talloze ongenadige en roekeloze militaire ondernemingen tegen zijn buurlanden – Limburg, Luik, Frankrijk en Lotharingen – sneuvelde hij op 5 januari 1477 bij Nancy, dat hij wilde veroveren op Lotharingen. Zijn droom van een rijk dat zich uitstreckte van de Noordzee tot de Middellandse Zee, zoals het Heilige Roomse Rijk van keizer Lotharius I (795-855), was maar ten dele uitgekomen. Karels stoffelijk overschot bleef op het slagveld liggen en werd pas dagen later geborgen. Zijn gezicht zou zijn aangevreten door wolven en zijn wapenrusting en kleren geroofd. De identificatie van de stoutmoedige hertog kon pas plaatsvinden aan de hand van de littekens op zijn lichaam die alleen zijn lijfarts kende.

Karels zanger en hofcomponist Antoine Busnois had naast zijn muzikale taken ook de plicht zijn hertog

op diens militaire tochten te begeleiden. Busnois kreeg een vergoeding voor de aanschaf van uitrusting en bewapening. Zo was hij onder meer getuige van Karels belegering van Neuss in 1475. Omdat Karel de Stoute een jaar later de zangers van zijn kapel ontsloeg, bleven Busnois de militaire campagnes tegen Lotharingen bespaard. Dus ook de rampzalige slag bij Nancy, die zijn oorlogszuchtige, maar muziekminnende broodheer fataal werd. Vier dagen voor Karels dood, op 1 januari 1477, werd Beatrice van Aragón gekroond tot koningin van Hongarije. Te midden van de huwelijksgeschenken bevond zich een kostbaar verluchtigd handschrift dat Karel de Stoute had laten vervaardigen. Met daarin zes magnifieke missen over Karels favoriete strijdlid *l'Homme armé*, naar het zich laat aanzien van de hand van Karels meestercontrapuntist Antoine Busnois.

Clemens Romijn

Missa l'Homme armé

Kyrie 'Missa l'Homme armé I' (met trope *)

(voor Kyrie 'Missa l'Homme armé VI' zie p.8)

*Kyrie, plasmator hominis mondique creator,
eleyson.*

*Ut precellat homo qui das vivencia cuncta,
eleyson.*

*Protegat atque regat hominem tua gratia semper,
eleyson.*

*Christe, deus qui factus homo de virgine natus,
eleyson.*

*Qui cruce transfixus homini vitam reparasti,
eleyson.*

*Salvificet pietas hominem tua nunc et in evum,
eleyson.*

*Heer, schepper van de mens en van de wereld,
ontferm U over ons.*

*Opdat de mens overtreft, geeft Gij kracht,
ontferm U over ons.*

*Moge uw genade de mens altijd beschermen
en leiden, ontferm U over ons.*

*Christus, God die de mens gemaakt heeft,
geboren uit de maagd, ontferm U over ons.*

*Die aan het kruis genageld is, gaf het leven
aan de mens terug, ontferm U over ons.*

*Moge Uw genade de mens verlossen, nu en voor
altijd, ontferm U over ons.*

* De delen Kyrie (*l'Homme armé I+VI*) en Gloria (*l'Homme armé VI*) zijn voorzien van 'tropen' (hier *cursief* weergegeven). Een trope is een tekst die aan een bestaand liturgische gezang is toegevoegd. Omdat deze tekstuitbreidingen door hun populariteit de aandacht voor de oorspronkelijke liturgische teksten dreigden te overvleugelen, werden ze tijdens het Concilie van Trente in 1563 uit missaal en brevier verbannen.

Kyrie *lux hominis venie fons pneumatice sacrum,*
eleyson.
Purificans hominem vitam dans crimina delens,
eleyson.
Inspires hominem sacro quoque munere dites,
eleyson.

Kyrie 'Missa l'Homme armé VI' (met trope)

Kyrie,
alme Pater summeque Deus
caeli quoque rector, eleyson,
Principium finis immensi conditor orbis,
eleyson,
Ne pereat da plasma tuum
sed pace fruatur,

eleison.

Christe
coëterne splendor sapientia virtus,
eleyson,
Lumen imago Patris lux verbum
nate redemptor, eleyson,
Sanguine perfuso proprio
tu parce redemptis,

eleison!

Kyrie,
spiritus une Dei nexus spiramen amorque,
eleyson,
Igne sono linguis qui missus dona dedisti,
eleyson,
Munere tu nostra septempllice complue corda,
eleison.

Gloria (voor Gloria 'Missa l'Homme armé VI' zie p.9)

Gloria in excelsis Deo.
Et in terra pax hominibus bonae voluntatis
Laudamus te. Benedicimus te.
Adoramus te. Glorificamus te.
Gratias agimus tibi propter magnam gloriam tuam.
Domine Deus, Rex caelestis, Deus Pater omnipotens.
Domine Fili unigenite, Iesu Christe.
Domine Deus, Agnus Dei, Filius Patris.
Qui tollis peccata mundi,
miserere nobis
Qui tollis peccata mundi,
suscipe deprecationem nostram.
Qui sedes ad dexteram Patris,

Heer, *licht van de mens, bron van vergeving en*
Heilige Geest, ontferm U over ons.
Zuiver de mensheid, geef leven en neem zonden
weg, ontferm U over ons.
Moge Gij de mens inspireren en verrijken met de
heilige gave, ontferm U over ons.

Heer,
leven gevende Vader en hoogste God,
Heerser over de hemel, ontferm U over ons.
Gij begin, einde en schepper van de immense
wereld, ontferm U over ons!
Geef dat Uw schepsel zich niet te gronde richt,
maar de vrede zal genieten,
ontferm U over ons.

Christus,
Gij glans, wijsheid en eeuwige deugd,
ontferm U over ons,
Gij licht en evenbeeld van de Vader, Gij Woord,
Zoon en Verlosser, ontferm U over ons!
Heb medelijden met hen die Gij verlost hebt
door Uw bloed te vergieten,
ontferm U over ons!

Heer,
Gij ene goddelijke Geest, die levensadem en
liefde met elkaar verbindt, ontferm u over ons,
Gij vuur, dat met geluid en taal gezonden werd
en gaven hebt bereid, ontferm U over ons,
Maak ons hart vruchtbaar door Uw gaven,
ontferm U over ons.

Eer aan God in den hoge,
En vrede op aarde aan de mensen die Hij liefheeft.
Wij loven U. Wij prijzen U.
Wij aanbidden U. Wij verheerlijken U.
En zeggen U dank voor Uw grote heerlijkheid.
Heer God, hemelse Koning, God almachtige Vader;
Heer, eniggeboren Zoon, Jezus Christus;
Heer God, Lam Gods, Zoon van de Vader;
Gij, die wegneemt de zonden der wereld,
ontferm U over ons;
Gij, die wegneemt de zonden
der wereld, aanvaard ons gebed;
Gij, die zit aan de rechterhand van de Vader,

miserere nobis.
Quoniam Tu solus Sanctus.
Tu solus Dominus Tu solus Altissimus
Iesu Christe, cum Sancto Spiritu
in gloria Dei Patris. Amen.

Gloria Missa l'Homme armé VI (met trope)

Gloria in excelsis deo,
Et in terra pax hominibus bonae voluntatis
et in arce poli sempiternae requies.
Laudamus te
hymni sonis vocibus.
Benedicimus te *canoris concentibus.*
Adoramus te *linguis ore cordibus.*
Glorificamus te *ut possumus nisibus.*
Gratias agimus tibi propter magnam gloriam tuam
*quam nec os nec lingua favi
nec angelus sufficit.*
Domine Deus, Rex caelestis, Deus Pater omnipotens
*qui mare qui terras aërem
caelumque creasti,*
Domine Fili unigenite, Iesu Christe
nobis tu famulis propiciare tuis,
Domine Deus, Agnus Dei, Filius Patris
libri septena signacula qui reserasti,
Qui tollis peccata mundi,
miserere nobis
sanguine proprio quos redemisti Deus,
Qui tollis peccata mundi,
suscipe deprecationem nostram
*ac humiles ne sperne preces
ad te modo fusas,*
Qui sedes ad dexteram Patris,
miserere nobis.
*iudex cum veneris
iudicare secula,*
Quoniam Tu solus Sanctus
*quem ponthus celi
cherubim seraphim venerant,*
Tu solus Dominus
regnans ac moderans secula cuncta,
Tu solus Altissimus Iesu Christe
ad cuius nomen flectitur omne genu,
Cum Sancto Spiritu
in gloria Dei Patris.
Amen.

ontferm U over ons.
Want Gij alleen zijt de Heilige.
Gij alleen de Heer. Gij alleen de Allerhoogste:
Jezus Christus, met de heilige Geest
in de heerlijkheid van God de Vader. Amen.

Eer aan God in den hoge,
En vrede op aarde aan de mensen die Hij liefheeft.
en eeuwige vrede in de vesting van de hemel
Wij loven U
met onze stemmen en de klanken van hymnen.
Wij prijzen U *met welluidendheid.*
Wij aanbidden U *met tong, mond en hart.*
Wij verheerlijken U *met al onze kracht.*
En zeggen U dank voor Uw grote heerlijkheid,
*waarvoor noch mond, noch honingzoete tong
of engel volstaan.*
Heer God, hemelse Koning, God almachtige Vader;
*die de zee, het land, de lucht
en de hemel geschapen heeft,*
Heer, eniggeboren Zoon, Jezus Christus;
wees ons, Uw dienaren, welgezind,
Heer God, Lam Gods, Zoon van de Vader;
die de zeven zegels van het boek verbroken heeft,
Gij, die wegneemt de zonden der wereld,
ontferm U over ons;
Gij God, die ons met eigen bloed verlost heeft,
Gij, die wegneemt de zonden
der wereld, aanvaard ons gebed;
*wijs de nederige gebeden niet af,
welke tot U worden gericht,*
Gij, die zit aan de rechterhand van de Vader,
ontferm U over ons.
*Wanneer Gij als rechter zult rechtspreken
over alle generaties,*
Want Gij alleen zijt de Heilige,
*die in de immense hemel vereerd wordt
door cherubijnen en seraphijnen.*
Gij alleen de Heer
die heerst en regeert over alle generaties,
Gij alleen de Allerhoogste: Jezus Christus,
voor wiens naam elke knie zich buigt,
met de heilige Geest
in de heerlijkheid van God de Vader.
Amen.

Credo

Credo in unum Deum, Patrem omnipotentem,
factorem caeli et terrae,
visibilia omnium et invisibilia.
Et in unum Dominum Iesum Christum,
Filium Dei unigenitum,
et ex Patre natum ante omnia saecula.
Deum de Deo, lumen de lumine,
Deum verum de Deo vero,
genitum, non factum,
consubstantialem Patri:
per quem omnia facta sunt.
Qui propter nos homines
et propter nostram salutem
descendit de caelis.
Et incarnatus est de Spiritu Sancto
ex Maria Virgine,
et homo factus est.
Crucifixus etiam pro nobis
sub Pontio Pilato;
passus et sepultus est,
et resurrexit tertia die, secundum Scripturas,
et ascendit in caelum,
sedet ad dexteram Patris.
Et iterum venturus est cum gloria,
iudicare vivos et mortuos,
cuius regni non erit finis.
Et in Spiritum Sanctum,
Dominum et vivificantem:
qui ex Patre Filioque procedit.
Qui cum Patre et Filio
simul adoratur et conglorificatur:
qui locutus est per prophetas.
Et unam, sanctam, catholicam
et apostolicam Ecclesiam.
Confiteor unum baptisma
in remissionem peccatorum.
Et exspecto resurrectionem mortuorum,
et vitam venturi saeculi.
Amen.

Sanctus

Sanctus, Sanctus, Sanctus,
Dominus, Deus Sabaoth.
Pleni sunt caeli et terra gloria tua.
Hosanna in excelsis.

Ik geloof in één God, de almachtige Vader,
Schepper van hemel en aarde,
van al wat zichtbaar en onzichtbaar is.
En in één Heer, Jezus Christus,
eniggeboren Zoon van God,
vóór alle tijden geboren uit de Vader.
God uit God, licht uit licht,
ware God uit de ware God.
Geboren, niet geschapen,
één in wezen met de Vader,
en door Wie alles geschapen is.
Hij is voor ons, mensen,
en omwille van ons heil
uit de hemel neergedaald.
Hij heeft het vlees aangenomen
door de Heilige Geest uit de Maagd Maria,
en is mens geworden.
Hij werd voor ons gekruisigd,
Hij heeft geleden onder Pontius Pilatus
en is begraven.
Hij is verrezen op de derde dag, volgens de Schriften.
Hij is opgevaren ten hemel;
zit aan de rechterhand van de Vader.
Hij zal wederkomen in heerlijkheid
om te oordelen levenden en doden.
En aan zijn Rijk komt geen einde.
Ik geloof in de Heilige Geest,
die Heer is en het leven geeft,
die voortkomt uit de Vader en de Zoon;
die met de Vader en de Zoon
tezamen wordt aanbeden en verheerlijkt;
die gesproken heeft door de profeten.
Ik geloof in de éne, heilige, katholieke
en apostolische Kerk.
Ik belijd één doopsel
tot vergeving van de zonden.
Ik verwacht de opstanding van de doden.
en het leven van het komend Rijk.
Amen.

Heilig, heilig, heilig,
de Heer, de God der hemelse machten.
Vol zijn hemel en aarde van Uw heerlijkheid.
Hosanna in den hoge.

Benedictus

Benedictus, qui venit in nomine Domini.
Hosanna in excelsis.

Agnus Dei

Agnus Dei, qui tollis peccata mundi,
miserere nobis. (2x)
Agnus Dei, qui tollis peccata mundi,
dona nobis pacem. Amen.

Gezegend Hij die komt in de naam des Heren.
Hosanna in den hoge.

Lam Gods, dat wegneemt de zonden der wereld,
ontferm U over ons. (2x)
Lam Gods, dat wegneemt de zonden der wereld,
geef ons de vrede. Amen.

Singer Pur

Sinds de oprichting in 1991 heeft Singer Pur, dat deels bestaat uit oud-leden van de Regensburger Domspatzen, zich ontwikkeld tot een vooraanstaand vocaal ensemble. Het repertoire reikt van middeleeuwse tot hedendaagse muziek, van geestelijke muziek tot volkslied en jazz. Het ensemble heeft samengewerkt met onder andere musikFabrik Köln, waarmee het in 2006 de première van *Vigilia* van Rihm uitvoerde, en met het Hilliard Ensemble. Naast optredens in meer dan veertig landen maakte Singer Pur vele radio- en televisie-opnamen.

Singer Pur heeft een twaalftal cd's opgenomen, waaronder de volledige wereldlijke werken van de renaissancecomponist Jacobus Gallus (Choc de l'Année 2002) en de cd *Ahi vita* met composities van Monteverdi, Gesualdo, Phinot en Striggio, in combinatie met

eigen composities, improvisaties en collages van jazzklarinettist Michael Riessler. In 2007 werd de cd *SOS - Save Our Songs* met nieuw voor Singer Pur gearrangeerde Duitse volksliederen onderscheiden met een 'Echo - Klassik ohne Grenzen'. In 2005 won het ensemble een Echo in de categorie 'Vokalmusik' met een opname met werken van Wolfgang Rihm, Salvatore Sciarrino, Ivan Moody en Joanne Metcalf. De cd *Jeremiah* met klarinettist David Orlovsky zal in oktober 2011 worden onderscheiden met de Echo Klassik in de categorie 'Musik ohne Grenzen'.

Cantica Symphonia

Cantica Symphonia werd in 1995 opgericht door Giuseppe Maletto en Svetlana Fomina. Het ensemble maakt intensief studie van oude bronnen en richt zich speciaal op de interactie tussen stemmen en instrumenten. Daarbij speelt de ervaring van de musici bij in oude muziek gespecialiseerde ensembles een belangrijke rol.

Muziek van de Franco-Vlaamse meester Guillaume Dufay staat centraal in het repertoire van Cantica Symphonia. Sinds 2005 verschijnen cd's van het ensemble exclusief bij het Spaanse label Glossa. De eerste aan Dufay gewijde cd – *Quadrivium* – werd bekroond met een 'Diapason d'Or de l'année' en een 'Choc' van *Le Monde de la Musique*.

Behalve in Italië heeft Cantica Symphonia concerten gegeven in onder meer Frankrijk, België, Zwitserland, Estland, Slovenië en Nederland. Het ensemble was te gast op festivals als Rencontres de Musique Médiévale du Thoronet, het Festival van Vlaanderen, Tage alter Musik in Regensburg, Concerts de St. Germain in Genève, Settembre Musica en Unione Musicale in Turijn en Festival Oude Muziek Utrecht.

Singer Pur © Markus Amon

Giuseppe Maletto

Giuseppe Maletto heeft als tenor opgetreden met ensembles als La Veneziana, La Petite Bande, Hespèrion XXI, Ensemble Gilles Binchois, Concerto Italiano en Mala Punica en maakte vele tournees en cd-opnamen. Daarnaast ontwikkelde hij zich als onderzoeker. In 1995 richtte hij Cantica Symphonia op, waarvan hij artistiek leider is. Met zijn ensemble La Compagnia del Madrigale verkent Maletto wereldlijk repertoire. Daarnaast heeft hij uitvoeringen geleid met werken van onder anderen Monteverdi, Carissimi, Purcell en Bach.

*Deze concerten worden opgenomen door KRO Radio 4.
Uitzending zal plaatsvinden in het programma Avondconcert tussen 20.00 en 23.00 uur:*

- woensdag 5 oktober 2011 · Cantica Symphonia - Missa l'Homme armé VI (II)
- woensdag 12 oktober 2011 · Singer Pur - Missae l'Homme armé I t/m V (I)

MUSICA SACRA MAASTRICHT IS EEN COPRODUCTIE VAN Stichting Musica Sacra Maastricht, Theater aan het Vrijthof Maastricht en KRO Radio4

- FESTIVALDIRECTIE Jacques Giesen en Hugo Haeghens
- BESTUUR Jean Jacobs, Eddy Klomp en Bas Huijser
- PROGRAMMACOMMISSIE Jacques Giesen, Hugo Haeghens, Stijn Boeve, Fons Dejong (Theater aan het Vrijthof), Russell Postema, Sylvester Beelaert (KRO) en Jos Leussink (hors catégorie)
- PROJECTLEIDING EN FONDSENWERVING Stijn Boeve
- MARKETING EN PUBLICITEIT Edmée Janssen
- PRODUCTIE Peter Noten
- UITBALIE Hanneke Roymans
- TECHNIEK Peter Vanhex
- FACILITAIR Roel Schoenmaeckers en Claire Dullens
- FINANCIËN Jos Spauwen en Joyce Paquay
- REDACTIE Philip Leussink (vormgeving) en Jacinta Wetzter
- BASISONTWERP Dorine Verharen bNO

Stichting Musica Sacra Maastricht
Vrijthof 47, 6211 LE Maastricht
info@musicasacramaastricht.nl • www.musicasacramaastricht.nl

- MET DANK AAN Fonds Podiumkunsten, Provincie Limburg, Gemeente Maastricht, Theater aan het Vrijthof, KRO Radio4, Prins Bernhard Cultuurfonds, VSBfonds, Fonds voor Cultuurparticipatie, Stichting Elisabeth Strouven, Maastricht VIA 2018, RKK, Stichting Kanunnik Salden Nieuwenhof, de Vrienden van Musica Sacra Maastricht, Limburgs Festival Platform, Zuiderlucht, RTV Maastricht, VVV Maastricht en Cultuurzomer, L1 Radio en Televisie en Dagblad De Limburger (Media Groep Limburg) voor de financiële en promotionele ondersteuning.
- SAMENWERKINGSPARTNERS Lumière Cinema Maastricht, Selexyz Dominicanen, Conservatorium Maastricht, Academie Beeldende Kunsten Maastricht, Toneelacademie Maastricht, Tout Maastricht, Maastricht VIA 2018, Opera Zuid, Limburgs Symfonie Orkest, Intro in situ, Bonnefantenmuseum, Studium Chorale, RKK, Dr. Fons Kurris, Ds. Joen Drost, Dom Adrianus Lenglet, RTV Maastricht, alle deelnemende muzikanten (Participatieproject 'In C') en locaties.

STEUN HET FESTIVAL

Voor een bijdrage vanaf € 30 geniet u als Vriend van Musica Sacra Maastricht vele voordelen. Zie www.musicasacramaastricht.nl voor meer informatie en aanmelding.

theater
aan het vrijthof

KRO

RKK

Radio 4

FONDS
PODIUM
KUNSTEN
PERFORMING
ARTS FUND NL

provincie limburg

TV FM TXT NL

Limburgs
festival
platform

STICHTING ELISABETH STROUVEN

zuiderlucht
cultureel maandblad

Gemeente Maastricht

M MAASTRICHT

FONDS VOOR
CULTUUR
PARTICIPATIE

VSBfonds

Prins Bernhard
Cultuurfonds

De Limburger
Limburgs Dagblad

maastricht:
STER OORDE DE STEDEN

STICHTING
Kunst en Cultuur
Maastricht

MAASTRICHT
VIA 2018

MAASTRICHT
VIA 2018

